THE DAILY HEBREW & JOURNAL

H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

— PUBLISHED BY —

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

251 - 253 Queen Street West — Telephone Adelaide 3067

Subscription Rates — $5.00 Per Year

Single Copy — 2 Cents

Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ontario January 22nd. 1913.

אידען פון ווינדזאָר-עס איז אייער פליכט די זאַך צו אונטערזוכען

מיר האָבען געכטען איבערגעגעבען אויף דער ערשטער זייט וועגען דער טראַגעדיע, וועלכע האָט זיך אָפּגעשפּיעלט שבת אוועגס אין ווינדזאָר. מיר האָבען עס איבערגעגעבען אזוי, ווי עס איז געמעלדעט געוואָרען דורך דער אַלגעמיינער נייעס אגענטור. געכטען אָבער האָבען מיר באַקומען מעהרערע נאַכריכטען וועגען דעם פון אונזער מיטאַרבייטער ל. ראָזענבערג. וועלכער איז יעצט א ווינדזאָרער איינוואוינער, און אין ל. ראָזענבערג'ס בריעף, ווערט אַרויסגעבראַכט א שטריך, וואָס מאַכט די זאַך מעהר ווי א געוועהנליכען מאָרד.

ווייל די זאַך איז אזא ערנסטע גיבען מיר איבער דעם בריעף פון ל. ראָזענבערג'ן אין גאַנצען, אבוואהל מאַנכע איינצעלהייטען זעגען שוין ביי אונז געכטען געמאַלדען געוועזען.

די צוגעשיקטע ידיעה לויטעט:

„ווינדזאָר אָנט. זונטאַג דעם 7טען מאַרטש.

נעכטען, שבת, 10 אוהר אין אוועגס, אין מאַרים ראָפּאָפּאָרט דערשאָסען געוואָרען אין זיין גראַסערי סטאָר אין דריי קוילען, וועלכע האָבען דורכגעלעבט זיין האַרץ האָט געמאַכט א טראַגישען סוף צו זיין 30 יאָהריגען לעבען אויף דער וועלט.

מאַרים ראָפּאָפּאָרט האָט געהאַט בשותפות זיין גראַסערי מיט זיין ברודער מאַקס. אין גראַד דאַן איז מאַקס אין סטאָר ניט געווען. מאַרים איז געווען אייגער אַליין אין סטאָר. אין ווען זיין פרוי האָט דערהערט אין וואוינונג א שיסערייַ איז זי צו לייף אין סטאָר אריין געלאָפען. אבער זי האָט קיינעס ניט געטראָפען א חיי איך מאַן אין א טייך כלוט. וועלכער האָט נאָך אויספייעט אַרום אַזעהמען זיין פרוי ביים האַלז אין אויסשרייענדיג די לעצטע נסיסה קרעכצען האָט ער אויף זיין לעצטע פרוי'ס האַנד געענדיגט זיין לעבען.

פּאָליציי איז זאָפּאָרט געקומען און מען האָט איהם צוגענומען אין האָספּיטאַל. אבער עס איז שוין געווען נאָך אַלעמען.

קיין סחורה אָדער געלד פעהלט ניט פון סטאָר. דער מאָרד בלייבט דעריבער געהייס.

מאַקס ראָפּאָפּאָרט איז געווען אַן אינטעליגענטער מענש. און איז געווען אקטיוו אין דער הייגער אַלגעמיינער ראַדיקאַלער באַוועגונג. און ער האָט קיין סכסוך אָדער קיינע אנגעצוינענע באַציהונגען ניט געהאַט מיט קיינעם. אזעלכע, וואָס זאָל אַרויסרופען אזא ביטערע אונמענשליכע נקמה.

מאַרים ראָפּאָפּאָרט האָט געהאַט זיין סטאָר אין א געגענד פון פּאָלאַקען. און דאָס האַרץ שרעקט, אז דער טויט זאָל ניט זיין קיין פאַרדאַמטע „נאַציאָנאַלע" נקמה, ווייל מאַנכע פּאָלאַקען האָבען ניט געקענט צוזעהען אז דער „ווישיר" מאַכט א לעבען פון פאַלאַקען, און איין פּאָלאַק וועלכער איז שולדיג געווען ראָפּאָפּאָרטען 40 דאָלאַר האָט איטער „געוואָרענט" ראָפּאָפּאָרטען אז עס וועט פאַר איהם געזינגער זיין ניט צו מאַהנען דעם חוב... קיינע אַרעסטען זיינען נאָך ניט פאָרגענומען.

מאַרים ראָפּאָפּאָרט איז געווען באַליעבט ביי דער ווינדזאָרער אידישער באַפעלקערונג און א שרעקליכער טרויער האָט יעדען איינעס איינגעהילט זיך דערוויסענדיג פון דעם טראַגישען טויט.

מר. ראָפּאָפּאָרט האָט איבערגעלאָזט א יונגע אלמנה מיט איין יתום'על. ווער קען זיי טרייסטען!

איז דער מאָרד געווען א געוועהנליכער מאָרד, אָדער האָט איז געטון געוואָרען מיט א געוויסען כען פון א פּוילישען פאַטריאָט — דיעזע פראַגע מיז אונטערזוכט ווערען. אין דער ענטפער מיז איסגעפונען ווערען וואָס שענער. און זאָל זיך עס אַרויסצייגען אלס דער צווייטער פאַל, מיז געאַרבייט ווערען פאַר דעם אז די פּולסטע געזעצליכע שטראָף זאָל דעם מערדער צוגעטיילט ווערען מצד דער גערעכטיגקייט.

אזעלכע זאַכען טאָרען ניט געשוויגען ווערען.

ווינדזאָר פאַרמאָגט א גאַנץ פאַרמעגליכע אידישע קהלה. טויזענד דאָלאַר האָבען זיי שוין געשאַפען פאַר דעם צוועק. און זיי דאַרפען זיך ניט אָפּשטעלען אין דער מיטען.

אידען פון ווינדזאָר — עס איז אייער פליכט צו העלפען אויסגעפיר נען דעם גאַנצען אמת. צו מיר האָבען דאָ צו טון מיט א געוועהנליכען מאָרד, אָדער צו עס זייגען פאַרזיקעלט אין דעם פּוילישע מעשים.

די דערנעהסנטערונג צו אַן אַרבייטער רעגיערונג אין ענגלאַנד

פון דזשיי. באַמסיי מעקדאָנאַלד

(איבערזעצט פון דער „ציישאָן")

דער שטראָם פון דער ענגלישער פאַליטיק גיט דעם פאָרשער פון מאַסען פסי כאַלאַניע פיעל שטאָף צום נאַכטראַכטען. אבער דעם מאַטעריאַל קען מען אין אונזער פּרעסע ניט געפינען. דאָס יאָהר האָט זיך געענדיגט מיט א גרויסען זיעג פאַר דער ענגלישער אַרבייטער פּאַרטיי. אין משך פון יעצטיגען פאַרלאַמענט זיינען פאַרגעקומען צוויעלף וואָהלען, ביי וועלכע ד'ר לייבאָר (אַרבייטער) פּאַרטיי האָט געצויגען 113.783 שטימען און די קאַא קאַמף איז אנגענאָמען האָט מען זעלטען געקענט געוואָר ווערען פון אונזערע ציי טונגען. פאַר וואָס די לייבאָר פּאַרטיי קעמפט, עס איז זאָגאַר זעלטען דערמאָנט געוואָרען דער פאַקט, אז לייבאָר קאָנד'ר דאָטען לייפען איבערהויפּט. די אַלגעמיי נע פּרעסע שטעלט זיך ציפרידען מיט'ן אַטאַקירען די רעגירונג. אבער, קריטיק רעדנדיג זי, וועט זי נאָר ניט טון אום אויפ צוקלערען די צוועקען און פּרינציפּען פון דער לייבאָר פּאַרטיי. די איינצעלנע טעג לוכע צייטונג וואָס שטיצט שוין א די אַרבייטער, גיט זיך מעהר אַפ מיט אינדיס טריעלע פראַבלעמען איידער מיט פאַלי טיק, און שענקט מעהר איינפּערזאָנס קייט די ברענענדע פראַגע ווי רויפאַנד איידער דער באַשאַפונג פון א גרויסער פא ליטישער אָרגאַניזאַציע וואָס זאָל זיין פע היג אַטמערצוגעבען די פאַראַנטוואָרטליכ קייטען פון א רעגירונג.

די האַאַלציע רעגירונג האַלט דער ווייל אין איין פאַלען און איהר פּרעס טיזיס, און די לייבאָר פּאַרטיי איז די אויב צעלנע, אהרום וועלכע עס זאַמלען זיך אַלע אונצופרידענע. כדי דאָס צו פאַרמיידען האָבען זיך די מיניסטאָרען געגומען צו דער פּראָטעסט, אבער זייערע מיטינגען האָבען זעהר ווייניג ערפאָלג. מען באַוווּנד זיי זעהר ווייניג, טייל ווערען ערנסט געשטערט זיי אין ווייטשעפּעל און אבער דין טייל ווערד. ווי אין דימפּרס, זיינען פּשוט פאַנאַנדער געטריבען געוואָרען. פון דער אַנדערער זייט אבער האָט די אינדע פענדענט לייבאָר פּאַרטיי, וועלכע איז די אקטיווסטע לעבעדיגסטע טייל פון דער לייבאָר פּאַרטיי. געהאַט אועלכע אויסגע געוויהנליכע ערפאָלגען אויף איהרע מיי טינגען. אז זיי האָבען איבערשטיגען אַלע ערוואַרטונגען. אין פּלעצער ווי בראַדפאָרד האָבען געצוויגען הינדערטער, האָט די אינדעפענדענט לייבאָר פּאַרטיי געצויגען טייזענטער צוהערער. אנפאַנגס יאָהר איז געגרינדעט געוואָרען א פאַראייניגטע קאַ מיטע פון „טריידס יוניאָן קאָנגרעס" לויט באַר פּאַרטיי, און דן קאַאָפּעראַטאָרען אַנ צופירען דעם קעמפען פאַר נאַציאָנאַליזי רונג פון די מינען, און אַלע מיטגלידער האָבען זיך געקריגט מיט עראָפּלאַן.

דער איינדרוק וואָס די הערדנער ספּע ציעל פון דער אינטערפּענדענט לייבאָר פּאַר טיי, מאַכען אויפ'ן עולם אין זעהר שטאַרק אין דער צייט פון מלחמה האָבען די מיי נונגען פון די זעלבע מענשען אַרויסגערי פען דעם גרעסטען צאָרן און גענגער - שאַפט, און יעצט. ווען די צייטען אין לייבעניש אַפּטען בייטען זיך, קומט דער עולם אין די טויזענטער זיי הערען אין זייע רע רעדעם ווערען אויפגענומען מיט א רעוואָלוציאָנערען ברען און פייער, און זיי פאַרגיסען די אַלטע מיינונגען און פאַר אַרטיילען. צערשט אין דער קאַמפּיין באַיקאָטירט געוואָרען פון דער פּרעסע, אבער יעצטענס איז זי שוין געוואוינען צוליב זיין ערפאָלג אפּצוגעבען פאַר איהם אביסעל פּלאַץ.

עס איז א טעות צו מיינען, אז די אַרבייטער שטימען מיינען די פאַלשטע ווייגע איינשטימונג מיט די פּרינציפּען פון דער לייבאָר פּאַרטיי. זיי וויזען נאָר מיי, דאָס איז דער מלחמה האָבען די מיי נונגען פון די זעלבע מענשען אַרויסגערי פען דעם גרעסטען צאָרן און גענגער - שאַפט, און יעצט. ווען די צייטען אין לייבעניש אַפּטען בייטען זיך, קומט דער עולם אין די טויזענטער זיי הערען אין זייע רע רעדעם ווערען אויפגענומען מיט א רעוואָלוציאָנערען ברען און פייער, און זיי פאַרגיסען די אַלטע מיינונגען און פאַר אַרטיילען. צערשט אין דער קאַמפּיין באַיקאָטירט געוואָרען פון דער פּרעסע, אבער יעצטענס איז זי שוין געוואוינען צוליב זיין ערפאָלג אפּצוגעבען פאַר איהם אביסעל פּלאַץ.

עס איז א טעות צו מיינען, אז די אַרבייטער שטימען מיינען די פאַלשטע ווייגע איינשטימונג מיט די פּרינציפּען פון דער לייבאָר פּאַרטיי. זיי וויזען נאָר איף דעם גרויסען צייטרויען וואָס די פאַר מיי נונגען. ווען מען אַנאַליזירט די שטימען, מוז מען זיי צייטיילען אין פיער קלאַסען.

דער ערשטער קלאַס באַשטעהט פון די עלעמענטען, וואָס דענקען אז די רע גירונג טען נאָר דאָ זיין פּראָטעסטיוו און פאַרלאַמענטאַרישע אָרדענונג קען נאָר דאָ אויסטיילען, ווען די מינאָריטעט האָט אויך באַרעכטיגטע פלאַץ אין דער פירונג צו עוואָלוציאָן אייגער צו רעוואָלוציאָן, און נאָר די יעצטיגע פּאַליטישע אומשטעג דען האָבען זיי געמאַכט פאַר פריינד פון די לייבאָר קאַנדידאַטען.

פיעל ווייטער איז צאָל איז דער צווייטער קלאַס (מיט וועלכען אויך דער ערשטער נעהער דער זאַך) וואָס באַשטעהט פון די אונצופרידענע מיט דער רעגירונג. האָט נעיגט א ברייטען קרייז מענשען, וואָס פיהלען דעם עקאָנאָמישען דרוק פון דן טייער פּרייזען, ווען זיינען ענטוישט פון די אונערפיליטע טאָם אַרשפּרעכונ גען. וואָס האָבען געגלאָבט וועגען די הייזער פענסיעס, און טויזענט אַנדערע זאַכען. דאָס איז די גרויסע מאַסע פון מיטעל- קלאַס סימפּאַטיזירער פון לייבאָר קאַנדי דאַטען. דער „רעספּעקטאַבעלער" קלאַס איז אַלע מאָל געווען גרויס אין לאָנד. זיי האָבען אַלע געלעבט פון באַשטימטע הכנסות, אָדער מעסיגע געהאַלטען, און די מעהרסטע פון זיי זיינען געבליבען ביי דער זעלבער סומע יעצט ווי פאַר דער מלחמה. די עלעמענטען זיינען אַלע מאָל געווען די גרעסטע גענגער פון אַלץ. וואָס רופט זיך „לייבאָר". דער אַרבייטער האָט געהעלט צו א ניידריגער קאַטעגאָריע און זיי האָבען באַטראַכט אַלע זיינע. אַגיטאַ ציעס פאַר זייער בייסטיגען און עקאָנאָמי שען פּיינט. יעצט האָט די מלחמה זיי

דער ערשטער קלאַס באַשטעהט פון די עלעמענטען, וואָס דענקען אז די רע גירונג טען נאָר דאָ זיין פּראָטעסטיוו און פאַרלאַמענטאַרישע אָרדענונג קען נאָר דאָ אויסטיילען, ווען די מינאָריטעט האָט אויך באַרעכטיגטע פלאַץ אין דער פירונג צו עוואָלוציאָן אייגער צו רעוואָלוציאָן, און נאָר די יעצטיגע פּאַליטישע אומשטעג דען האָבען זיי געמאַכט פאַר פריינד פון די לייבאָר קאַנדידאַטען.

פיעל ווייטער איז צאָל איז דער צווייטער קלאַס (מיט וועלכען אויך דער ערשטער נעהער דער זאַך) וואָס באַשטעהט פון די אונצופרידענע מיט דער רעגירונג. האָט נעיגט א ברייטען קרייז מענשען, וואָס פיהלען דעם עקאָנאָמישען דרוק פון דן טייער פּרייזען, ווען זיינען ענטוישט פון די אונערפיליטע טאָם אַרשפּרעכונ גען. וואָס האָבען געגלאָבט וועגען די הייזער פענסיעס, און טויזענט אַנדערע זאַכען. דאָס איז די גרויסע מאַסע פון מיטעל- קלאַס סימפּאַטיזירער פון לייבאָר קאַנדי דאַטען. דער „רעספּעקטאַבעלער" קלאַס איז אַלע מאָל געווען גרויס אין לאָנד. זיי האָבען אַלע געלעבט פון באַשטימטע הכנסות, אָדער מעסיגע געהאַלטען, און די מעהרסטע פון זיי זיינען געבליבען ביי דער זעלבער סומע יעצט ווי פאַר דער מלחמה. די עלעמענטען זיינען אַלע מאָל געווען די גרעסטע גענגער פון אַלץ. וואָס רופט זיך „לייבאָר". דער אַרבייטער האָט געהעלט צו א ניידריגער קאַטעגאָריע און זיי האָבען באַטראַכט אַלע זיינע. אַגיטאַ ציעס פאַר זייער בייסטיגען און עקאָנאָמי שען פּיינט. יעצט האָט די מלחמה זיי

ר' לוי יצחק

(א חסידישע מעשה)

פון ליפּא טעפּערמאַן.

פון דער לעצטער פסח'דיגער נסיעה הרשעה... אבער דאָ האָט די סטראַ צום אויערווער צדיק ניחם אין ר' דן אַחרא אויך א חלק... עס איז ניט פאַרן אהיים געקומען פרעהליכער ווי אַלע מאָל. כלל ישראל... אָט איז דער בעל א קליינינקייט צו זיין ביים אויערוועדיגן „אחדות" זכותו יגן עלינו. ער האָט סדר! די גאַנצע פּאַליא של מעלה ריכט גערוויסט אויפ'ן זיך מוסר נפש זיין. דאָך אויפ דעם סדר מיט זיין גנגן... אין ניט ניט קען פיהלען דאָס מתיקות פון א רבי'שען גנגן אויסער אַן אמת'ער חסיד... אין כאָטש ר' דן איז בטבע א איד א קפדן, שטענדיג ברוגז'דיג, אבער נאָך דער יעצטיגער נסיעה איז ער געווען צוגעלאָזענער אין דערעוויגיגער.

די יונג לייטלעך, די קעסט אויי דעמס, וועלכע האָבען זיך נאָך ניט גע האַט באַשטימט אין וועלכען צדיק זיך מתדבק צו זיין, צו פאַהרען וואוהין דער שווער פאַהרט אָדער נעהן אין איינע נעם דרך ווי עס פּאַסט פאַר הייגטיגע הסידים אין זענען געווען פּיסחים על שתי הסעיפים, האָבען דערפיהלט אז ר' דן האָט איבערגעלאָזט האַלב פּסדנות אויף דער פּסחדיגער נסיעה אין יעצט איז א שעת הכושר מיט איהם צו רעדען במילי דשמיא, וועגען דעם סוד העומר...

נאָך מערער ווען ר' דן איז געזעסען ביים טיש נעבען אַרון קודש ביים אפּע נעם ספר „קדושת לוי", און אויסגע- ווישט מיט דער קעשענע פּאַטשייליע די ברילען, זיינען די יונגע לייטלעך צו- געקומען געהעכטער צום טיש און יואל שמחה'אַס, א לובלינער חסיד, האָט איהם מכבד געווען מיט א גוטען פּאַפּיראָס. ר' דן האָט געהראָגען בריהת הדעת, און שאָקלענדיג מיט'ן קאָפּ מיט האַלב פערי מאַכטע אויגען געזאָגט: איהר, יונגע לייטלעך, לייענט שוין גאַוטען, און ווייסט צו דערצעהלען פון דער חברה אחדות'ניקעס. אז זיי זיינען זיך מוסר נפש פאַרן כלל, קלעהרען ניט פאַר עולם הזה, עולם לגרדום בשמחה... עס איז טאַקי א גרויסע זאַך... מלכות

פון דער לעצטער פסח'דיגער נסיעה הרשעה... אבער דאָ האָט די סטראַ אחרא אויך א חלק... עס איז ניט פאַרן כלל ישראל... אָט איז דער בעל א קליינינקייט צו זיין ביים אויערוועדיגן „אחדות" זכותו יגן עלינו. ער האָט געזעסען ווי אַזוי זיך מוסר נפש זיין. ניט בלויז פאַרלירען עולם הזה נאָר ניט שמחה אויך אויסגעבען עולם הבא, און ר' לוי יצחק'ס עולם הבא איז מילתא דמסתרא היא... א קליינינקייט דעם בעל קדושת לוי'ס עולם הבא! און אלין צילעיב אַן אַרימע אשה, א חולנית ר"ל. און די מעשה וועגען דעם האָט מאַקי דערצעהלט דער אַזערוויער שיחה ביים סדר, ומעשה שהיה כך היה: אַסתר תענית פאַר מנחה איז ר' לוי יצחק געזעסען אין זיין חדר מיוחד און זיך מכין געווען צו דער מגילה.

די רביצין האָט פּאַטעלאַך געעפענט די טיר, און דערלאַנגט איהם איין אויפ- געפעענטע הזהן אויף אַן ערדענער שי- סעל.

— לוי יצחק, ברייגרעלע'ס מיי- דעלע, פון דער שוהל נאָם האָט געבערענגט א הזהן מיט א שאַלה.

נאָך'ן בודק'נען דער הזהן'ס בני מעים האָט ער מיט א זיפץ זיך געווענ- דעט צום מיידעלע וואָס האָט געוואַרט אויף דער שווער פון טיר: געה מיי- דעלע, מיין ליעב קינד, אהיים און זאָג דער מאַמען אז די הזהן איז ניט כשר.

ר' לוי יצחק פאַרטיעפט זיך אין ענין מציאות, אבער מען האַלט איהם צוריק, די נשמה איז מיט איין מאָל וואַבעדיג געוואָרען אין קען נישט קלעטערען...

ר' לוי יצחק פאַלט אריין אין עצבות ער איז א משפּש במעשיו... אפשר איז ער מיט עפּעס נכשל געוואָרען ר"ל... מסתכא נישט געפּסק'ענט על פי דין, וואָס זי האָט שוין געקויפט אין עוף פאַר כמה פרוטות קענען די בעלי הבתים משתבחין...

דאָס איהר ניט פאַרגיגען און מאַכען זי טריפה.

ער האָט אויף דאָס ניי גענומען זוכען און בעטערען אין אַנדערע פּוסקים. גע זוכט צווישען די שורות עפּעס א צד בהיתר און ניט געקענט געפינען.

„אויך, בעלי הבתים", האָט ער גערעדט צו די טויטע שורות, ארט נאָר ניט מיין אידיש בלוט, נאָר טריפה! טריפה! אויף מיר א קנגין! כח החיתרא עדיף! וואָס זאָל טאָן אַן אשה חולנית, אַן אַרימע נעבאָך, אז איהר זענען אזעל- כע מחמירים! און מיט בעם האָט ער פאַרמאַכט אלע שאַלות ותשובות ספרים און געהייסען די רביצין נעהן זאָגען אז די הזהן איז כשר. און זי זאָל עסען און השי"ת זאָל איהר שיקען א רפואה שלימה.

ר' לוי יצחק איז שטאַרק פרעהלאַך געוואָרען אין געהאַט אַן עלית נשמה, און גהיסע סודות וואָס זיינען בין אהער געווען פאַר איהם סתומים וחתומים זע- נען איהם באַותו הרגע נתגלה געוואָרען...

פאַר מעריב האָט ער זיך געזעגענעט צו די מקורבים איז ווער פון אויף גרייט צו נעהמען אויף זיך דעם עוגש פון מאַכול טריפות? די מקורבים זיינען נשתומם געוואָרען און ניט געענטפערט.

— אויב אזוי — האָט ער אויסגע- רופען מיט גהיסע התלהבות, רבונו של עולם, איך, לוי יצחק, נעהם אויף מיר אַליין, אויף מיינע פּלייצעס דעם נאַנצען עוגש, און דו נאַטעניו, וואָס דו ביזט א „יהיא החום יכפר עון" ווילסט זיי מיר מחל, אויב ניט וועל איך ניט מעהר לאָזען זאָגען צו מערעב דעם פּסוק והוא רחום יכפר עון".

א רעש איז געוואָרען אין הימעל... די פּלייא של מעלה האָבען זיך מתקנא געווען אין דעם ילוד אשה וואָס איז בכח אזוי מרעיש עולם צו זיין מיט זיין אהבה...

נו יונגע לייט, האָט ר' דן געענ- דיגט. זיינען „אויגעגע" פון דן נאַזע- טען אומשטאַנד ארויס צו וויזען אזא כח? חבל, חבל על דאַבדין ולא אַלין בלייבט ווערט די שרעק

די היל־פּראַזינסיט אין דער לילפּס ארבייט

פון דה. ס. ברענדער

אין דער אַלוועלטליכער אידישער היל־פּסאַקציע פאַר די מלחמה און פאַר ראָם - געליטענע זענען מען לעצטענס א באַזונדערע צוטומעלטקייט און פּלאַנלאָ- זיגקייט, א מין יאָגנגיש פון אַלעמען און אומעטום. מען רעש'ט, מען אויילט זיך, איינער יאָגט איבער דעם אַנדערען — און טראָץ דעם בלייבט אַלעס שטעהן אויף דעמזעלבען אָרט.

קיין וואַרשע איז לעצטענס געקומען פון אַמעריקע, צום צווייטען מאָל, דער דיהעקטאָר פון'ס אַמעריקאַנער דזשאָינט דיסטריביוטשען קאָמיטעט פאַר פּוילן, דר. באָגען דער באַפאָלמעכטיגטער פון דעם פאַראייניגטען אַמעריקאַנישן אידישען חילפס קאָמיטעט, וואָס געהמט אין זיך אַרויף די קאָמיטעטען פון די אַריסטאָראַ טען, אַרטאַדאָקסען און רעליגיעזען אַרגאַניזאַציאָנס - קאָמיטעט נעהמט זיך אַרגאַניזירען אַרבייטער - קאָמיטעטען און דיי איינצעלנע שטעדט פון דער פּוילישער אַראָיזינ. דער קאָמיטעט האָט זיך שוין געוויינהייט צו דעם אַמעריקאַנער „פאַלקס- קיליפּס - קאָמיטעט", וואָס איז א טייל פון דעם דזשאָינט דיסטריביוטשען קאָמי- טעט, מען זאָל אַלע געלהער, וואָס ווער דען באַשטימט פאַר אַרבייטער - אינסטי- טוציעס, שיקען אויף זיין אַרהעם דער אַרבייטער - קאָמיטעט פאַר אידישע אינסטי- טוציעס.

אין דער היל־פּסאַקציע פאַר די אַלע- ראַיאָנע הערשט נאָר אַ אַמאָטשאַיריבליכער כאַאָס. נאָך דער כוואַליע פון די פּראָ- טעסטען און דעמאָנסטראַציעס האָט זיך אויבער חוב פאַר דער פרעגע, אויפ'ן אַליקליכע פאַלקס פריינד בכלל זיך דען מיט'ן פאַלקס טעאַטער. פּראָיעקט- טען, פּרעגער, דעלעגאַטען, סטודיען און אינטערזוכונגס קאָמיסיעס א. א. וו. דער פאַלקס טעאַטער אין דער פון דאַנען אַהין מיט א פע- הער באַרייבטען צייט פאַהרט שוין פון דער אָרט א קאָמיסיע מיט פאַר- טיגע פאַרשלאָגען. דידעקטיוועס און פּלע- נער, א דעלעגאַט פון דאַנען אין א דע- לעגאַט פון דאָרט, א מיסיע אַהין און א מיסיע אַהער! איינער פרעגט ניט ביים אַנדערען; און אַפּטמאָל וויסען זיי ביידע גאָרניש.

ביי דער דאָזיגער אַלוועלטליכער פאַראַנאַלאַגיע פרעגט עס זיך: וואָס איז עס עפּעס די אַלוועלטליכע אידישע היל־פּסאַקציע פאַרענען? באַוויזען נישט גראָר די פאַרשידענאַרטיגע און אָפט ענטגע גענגענדיגע פּרעגען פון פּראָיעקטען פון דער לעצטער צייט, אז ס'איז דרינענער נויטענדיג, אז אַזאַ קאָנפערענץ זאָל צוזאַמענגערופען ווערען אזוי שנעל, ווי מעגליך? וויפיעל אידען און געראַנטען וואָלטען דאָן געראָנט פאַר און צוויעק בעסיג איינגענוצט ווערען בעת יעדע אַר- דעש הייגט, אפילו די בעסטע, ווען זי דאַרפען זיך טאָר ניט אָן די איינגעגעטעטע נע וועטען, ווערט באַטראַכט אלס א געפעהרליכער כעפּאַראַטיזם און קען ביי דעם מאַנגעל אין גענענטיגען פאַר- שטענדניש און אַזעהיקייט באַמת בחינת נען שאַדען דער אַלגעמיינער אידישער היל־פּסאַרבייט!

עס מוז ענדליך אַמאָהל א סוף גע- מאַכט ווערען צו דער היל־פּסאַקציעס־ווייס אין דער היל־פּסאַרבייט; און קענען דאָס ניט צוזאַמענברענגען די, וואָס האָבען מיהע אויפ'ן אַליקליכען פון דער דערצעלונג, אַז אַזאַ קאָנפערענץ זאָל דאָס געלעגענהייט אויסנוצען, אויפ'ן אַליקליכען פון דער אַנדערער זייט, אַז אַלע אַנדערע אידישע אָרגאַניזאַציעס, אַז אַלע אַנדערע אַרבייטער - אָרגאַניזאַציעס, אַז אַלע אַנדערע אַרבייטער - קאָמיטעטען, אַז אַלע אַנדערע אַרבייטער - אינסטיטוציעס, אַז אַלע אַנדערע אַרבייטער - אָרגאַניזאַציעס